

DENTAL- AND NURSING CARE COLLABORATIONS IN SWEDEN – A WAY TO SUPPORT NURSING STAFF IN ORAL HYGIENE CARE FOR OLDER PEOPLE

Isabelle Johansson, Leg. tandhygienist, Lic. examen, Centrum för Äldretandvård, Folk tandvården Västra Götaland

Bakgrund: Oral hälsa är en integrerad del av både allmänhälsa och livskvalitet. Äldre personer med insatser inom äldreomsorg har ofta bristande oral hälsa. Trots att denna grupp har frekvent eller till och med konstant kontakt med äldreomsorg och sjukvård, så tenderar de att förlora kontakten med tandvården. Omsorgspersonal inom äldreomsorg har till uppgift att bistå med hjälp vid munhygien, vilket är en arbetsuppgift som har blivit allt mer krävande då allt fler äldre har fler tänder kvar, ofta med avancerade protetiska konstruktioner. Forskning har betonat behovet av samarbete mellan tandvård och äldreomsorg för att bistå omsorgspersonal med denna uppgift. Det finns emellertid brist på evidens gällande effekten av dessa samarbeten.

Syfte: Det övergripande syftet med avhandlingen är att undersöka två munhälsoprogram inom äldreomsorgen med olika design gällande stöd från och samarbete med tandvård.

Metod: Kvantitativa forskningsmetoder användes. Data i Studie I baseras på Senior Alert, ett nationellt kvalitetsregister för vård och omsorg, och består av munbedömningar enligt ROAG-J (röst, läppar, munslemhinnor, tunga, tandkött, tänder, protes, saliv och sväljning) utförda av vårdpersonal. Äldre personer med insatser från kommunal vård och omsorg med två eller fler ROAG-J bedömningar inkluderades. Studie II är en kontrollerad interventionsstudie utförd på särskilt boende. Interventionen innebar individuell coaching i munvård av tandhygienister fyra timmar per vecka under tre månaders tid. Munbedömningar enligt ROAG-J och MPS utfördes av tandhygienister och omsorgspersonalen besvarade enkäter om kunskap och attityder till oral hälsa.

Resultat: I Studie I inkluderades 667 personer i åldern 65 år eller äldre inom äldreomsorg, och som fått bedömningar utförda mellan november 2011 och mars 2014. Inga statistiskt signifikanta skillnader mellan bedömningarna förelåg. Vid båda bedömningarna hade mindre än en tredjedel av deltagarna identifierade avvikelser. Vid första bedömningen skilde sig män och kvinnor avseende avvikelser på tungan ($p < .01$); Vid den efterföljande bedömningen hittades skillnader mellan kvinnor och män angående avvikelser på röst ($p < .05$), slemhinnor ($p < .003$), tunga ($p < .01$) och saliv ($p < .006$).

I studie II deltog 33 omsorgspersonal och 48 äldre personer vid studiens början, för att sedan sjunka till 22 respektive 32 deltagare efter 9 månader. Förändringar uppmättes i omsorgspersonalens kunskap och attityder gällande tandköttssjukdomar, approximal rengöring, användning av fluor och äldres benägenhet att uttrycka om de behöver hjälp med munhygien. Det mest frekvent rapporterade avvikelserna bland deltagarna gällde tänder och tandkött. Deltagarnas relativt goda munhälsa var stabil under studieperioden.

Slutsatser: Deltagarna i munhälsoprogrammen upprätthöll en acceptabel oral hälsa under studieperioderna, trots att allmänhälsan sannolikt försämrades. Omsorgspersonalen behöll en god nivå av kunskap om och attityder till oral hälsa. En diskrepans tycks finnas gällande förekomsten av avvikelser i munhälsa bland äldre personer. Ett samarbete mellan tandvård och äldreomsorg kan ha positiv inverkan på munhygien hos äldre personer med insatser från äldreomsorg.